

Voorwoord.

Hoe komt verzoening tot stand?

Hoe wordt – volgens de Bijbel – de verstoorde relatie tussen God en mensen weer goed?

Veel christenen zeggen:

Gods Zoon werd mens (Jezus) om de schuld voor onze zonden op zich te nemen en onschuldig onze straf voor ons te dragen op Golgotha! Hierdoor is onze schuld betaald en kan God ons vergeven en kunnen wij weer Gods kinderen zijn.

Deze leer wordt in de theologie kortweg 'verzoening door voldoening (betaling)' genoemd. Veel preken en boeken verkondigen dit. Het staat ook uitgebreid in kerkelijke belijdenissen. Daarom denken velen, dat deze verzoeningsleer goed is en in de Bijbel geleerd wordt. Kritiek op deze leer kreeg en krijgt daardoor zelden serieuze aandacht.

Ook ik heb deze leer jarenlang met veel enthousiasme verkondigd! Maar ... door de jaren heen kwam de vraag in mij op: is deze vertrouwde leer wel zo bijbels? Het bijzondere was, dat de Bijbel zelf die twijfel oproept. **Al werkend als predikant viel mijn oog op gedeelten in de Bijbel, die wat anders leerden. Dat knaagde in mijn binnenste.** Zo ontstond **het eerste motief voor mijn studie**: wat leert de Bijbel nu werkelijk over verzoening?

Als inleiding op dit boek geef ik **een paar vragen, die gewoon vanuit de Bijbel opkomen**:

1. Adam en Eva worden na de zondeval het paradijs uit gezet en zullen sterven. Maar ook lees je dat God na de zondeval 'gewoon' met mensen om gaat. Ook komen de mensen steeds wéér voor de (eenzelfde) keus: God al of niet als hun God aanvaarden (zie Genesis 4:6,7). Waar staat in Genesis dat God bóós is en dat voor verzoening zijn tóórns gestild moet worden (via voldoening)?
2. Als Jakob zijn broer Ezau ontmoet, probeert hij zijn verkeerde daden tegenover Ezau te compenseren met geschenken (voldoening geven). Maar Ezau wil dat helemaal niet. Hij wil gewoon vergeven en weer als broers verder leven (Genesis 33:8-11). Nota bene een ongelovige (Ezau) kan en wil zo genadig zijn en vergeven (dus zonder compensatie)! En daar is niks mis mee. Wil en kan God dat niet? Waarom dan niet?
3. Bij de berg Sinaï misdraagt het volk Israël zich (geschiedenis met het gouden kalf). Mozes doet voorbede: "Heer, vergeef het volk – schrap mij anders maar uit uw boek des levens". God zegt dan tegen Mozes: "Alleen wie tegen mij gezondigd heeft, schrap ik uit mijn boek" (Exodus 32:32,33). God zegt hier duidelijk tegen Mozes: 'Ik straf geen onschuldigen!' Elders lezen we: 'Wie dat wel doet krijgt God tegen zich' (bv. Exodus 23:7). Moeten we dan geloven dat God zelf dit (met Jezus) wel doet?
4. God leert ons in Spreuken 17:15: "wie een goddeloze vrijspreekt en wie een rechtvaardige beschuldigt – beiden zijn de HEER een gruwel". Maar ... volgens de traditionele verklaring beschuldigt en straft God een rechtvaardige (Jezus)! Doet God dan wat Hij zelf als gruwelijk veroordeelt? Spreuken 17:26 zegt: "Het is verwerpelijik om een onschuldige (vul in: Jezus) een boete op te leggen – een edel mens (vul in: Jezus) zweepslagen geven is in strijd met het recht". Mensen mogen dit niet doen, maar God doet het wel – volgens onze belijdenissen. Is dat niet raar?
5. "Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven hen die ons iets schuldig zijn", staat in het Onze Vader (Matteüs 6:12). Ons vergeven en het vergeven van onze Vader lopen, volgens Jezus, parallel. Maar volgens de gangbare leer vergeeft God

alleen op basis van een compenserende betalings- of strafregeling (via Jezus), terwijl wij vergeven zonder zo'n regeling. Waar is dan de parallel tussen de vergeving door God en de vergeving door ons? Is die dan niet erg mager of zelfs inhoudsloos?

6. Volgens de traditionele leer kan God alleen vergeven doordat Jezus plaatsvervangend onze schuld en straf betaalde. Maar in het onderwijs van Jezus, lees je daar niets van. Integendeel – we lezen dat de vader zijn weggelopen zoon bij berouw en terugkeer 'gewoon' hartelijk vergeeft en binnenhaalt (Lukas 15:20). Een koning scheldt zijn slaaf een grote geldschuld 'gewoon' kwijt uit medelijden (Matteüs 18:27). Beide keren heeft Jezus het duidelijk over God. Hoe kan men dan blijven beweren, dat voor God 'gewoon' schuld kwijtschelden onmogelijk is? Hoe is dat te rijmen?
7. De eerlijke vraag knelt: is 'vergeving door God' (dus met plaatsvervangende schuldbetaling door Jezus) nog wel echt 'vergeving' te noemen? Doet de Bijbel zo niet aan bedrog met woorden?

Zo zijn er meer Bijbelgedeelten die de traditionele verzoeningsleer 'in Frage stellen'. De Bijbel zelf roept tot hernieuwde studie. **Andere kritische vragen omtrent de leer – vanuit filosofische, juridische of sociale hoek – kwamen daar nog bij.** Die laatsten komen in hoofdstuk 21 aan de orde.

Tenslotte was het verbijsterend te ontdekken, dat er in verleden en heden feitelijk nooit echt op de kritiek in gegaan is. De kritiek werd gewoon afgewezen. Men had en heeft er in feite ook geen weerwoord op. In hoofdstuk 1 noem ik veel theologen die dat erkennen!

Een tweede motief voor mijn studie was, **dat ik vaak enthousiasme over God mis bij veel gelovigen.** Terwijl de Bijbel veel over de vreugde van het geloof schrijft. Ik vroeg me lange tijd af: hoe is dat toch mogelijk? Het antwoord op deze vraag heeft alles met de leer te maken. Werkelijk enthousiast zijn over God kan immers niet, als je vaag vermoedt dat God ten diepste iets wreeds heeft gedaan (door Jezus zo te laten lijden terwijl Hij ons ook gewoon had kunnen vergeven)! Of als je (vaag) aanvoelt, dat God iets van ons vraagt wat Hij zelf niet doet – 'gewoon vergeven' – dan wordt echt blij zijn met God lastig. Er is dan altijd een vervelende bijmaak die het enthousiasme remt. Volgens mij is het geestelijk leven in vrijwel alle kerken 'geremd' doordat een onheldere leer over de verlossing de volheid van de Geest en het werkelijk trouw, bezield en enthousiast geloven in de weg staat. Daardoor gaat er weinig kracht of radicaliteit uit van de westerse kerken. In levensheiliging 'schittert' de christenheid niet echt opvallend, zoals wel de bedoeling is (volgens Mat 5:16; Fil 2:14,15). Ook deze zorg motiveerde me tot deze studie.

Een derde motief was, dat deze traditionele leer afstotend werkt. 'Moet een onschuldige voor mijn schuld plaatsvervangend gestraft worden met zo'n gruwelijk lijden en sterven? Wil en kan God anders niet vergeven?'. Zo werd mij herhaaldelijk gevraagd. Christenen haakten door deze leer zelfs af van kerk en geloof. Ik heb meegemaakt, dat bekeerlingen Christus werkelijk in alles als hun Heer wilden volgen, maar vanwege de verzoeningsleer toch afhaakten: '*als ik dat moet geloven ...*'. Dat Jezus plaatsvervangend voor hun schuld straf moest dragen, pijn moest lijden en sterven, is zinloos en weezinwekkend volgens hen, en zij gingen heen! Dit raakte mij diep en drong me intens na te denken over de vraag of God via de Bijbel werkelijk van ons vraagt deze leer te belijden en te verkondigen.

Een vierde motief voegt aan de andere drie motieven een diepte-dimensie toe. Het gaat om **de heel existentiële vraag: Is onze God zó?** Dat God toornig kan worden op mensen als ze

zondigen, begrijp ik. Maar is mijn God en Vader zó, dat Hij iemand, die serieus berouw heeft en zich bekeert, alleen kan vergeven als de straf gedragen en de schuld betaald wordt? ¹. Voldoet iemand straffen Hem echt? Ik voel altijd protest in mij opkomen als verkondigd wordt 'dat Gods toorn gestild moest worden' of 'Hij tot bedaren gebracht moest worden' ². Gaat dit over onze God en zijn karakter? ³

En als God ons onze zonden *vergeeft*, maar ondertussen zijn Zoon er voor straft, lijkt het me terecht, dat je dan concludeert dat God in feite *niet* vergeeft ⁴. Gods vergeving is dan toch geen echte vergeving te noemen. Maar ... bedriegt de Bijbel ons dan? Als iemand dan 'verklaart': 'ja maar God straft in Jezus niet ons of een ander maar Zichzelf', dan blijft de vraag net zo indringend: jezelf straffen met marteling en dood – met zelfkwelling – betaal je daarmee jezelf iets??? Dan kun je toch net zo goed gewoon vergeven!

Eerlijk gezegd bekroop en bekruipt me het gevoel, dat de leer van verzoening door voldoening beledigend is voor onze hemelse Vader.

Dit over mijn motivatie tot mijn studie en dit boek.

Een andere kijk en ervaringen ermee.

Mijn studie neemt u mee door de hele Bijbel en ik hoop dat u met mij ontdekt, dat de Bijbel ons een andere kijk op verzoening geeft. Vergeving is ook bij God echt kwijtschelden:

werkelijk afzien van straf en van compensatie voor geleden onrecht. Betaling van schuld is geen voorwaarde voor verzoening met God. Zoals het ook bij ons geen voorwaarde is. Het gaat God om iets groters: om verlossing van de zonde zelf, van ons egocentrisch denken en doen. Werkelijk verzoening ontstaat als onze harten gevuld worden met liefde tegenover God en medemensen! Om dat krachtige werkelijkheid te laten worden – dáárvoor kwam Jezus. We kunnen worden als Jezus. Hij leefde in eenheid met God en wil ook ons laten delen in die eensgezindheid met God.

Mensen die deze andere kijk op verzoening door krijgen zeggen: 'Dit is totaal anders, maar de Bijbel wordt glashelder en het beeld van God veel mooier dan ik ooit dacht'. Anderen zeggen: 'Dit is een Copernicaanse wending of een paradigmashift in het christelijk geloof, in de theologie en in het leven als christen'. Hoe je het ook noemt – deze manier van Bijbellezen doet meer recht aan de Bijbel! Ook wordt jouw geloof er gezonder en sterker van. Het hart van het evangelie is veel vitaler dan vaak verkondigd wordt.

Ik hoop en bid dat u, beste lezer, dit mee mag ontdekken. Het vraagt inspanning om de Bijbel opnieuw te gaan lezen. Maar **belevén dat je uit de oude voorraadkamer (de Bijbel) nieuwe en oude dingen te voorschijn mag halen is feestelijk!** (Matteüs 13:52).

Tenslotte wil ik u wijzen op mijn website: www.jezusinons.nl.

Daar vindt u de studies over de Gereformeerde Geloofsbelijdenissen die genoemd worden bij de inhoudsopgave. Ook kunt u via de website reageren of vragen stellen.

Ton de Ruiters, Enkhuizen, november 2009/juli 2017.

---

¹ Een onbegrijpelijk axioma. Word ik onrechtvaardig, als ik mensen die mij kwaad deden vergeef? Ook als zij berouw tonen en een goede houding naar mij toe aan (lijken te) nemen (zoals in Matteüs 18:27)?

² Zo kom je het werkelijk tegen in veel boeken. Bv John Stott in zijn commentaar op Romeinen p. 130. Even eerder beweert hij: 'zich met iemand *verzoenen* betekent zijn of haar boosheid tot bedaren brengen', p. 128.

³ Deze vraag wordt nog sterker als je bedenkt dat deze verklaring van Golgotha pas sinds Luther en Calvijn (16^e eeuw) gangbaar geworden is.

⁴ In hoofdstuk 1 noem ik in een noot twee 'grote' christenen die dit eerlijk als conclusie opschreven.